

ŞİİRDE SEVGİ VE ÇAĞDAŞ TÜRK-FRANSIZ ŞİİRİNDE SEVGİ TEMASI

Doç. Dr. Bahadır GÜLMEZ*

Şiirsel anlatımın temelini oluşturan en önemli temanın sevgi teması olduğu bilinen bir gerçek. Öylesine çok işlenen ve sürekli şiirin gündeminde kalan bu tema, aslında doğrudan doğruya insanın kendi yazgısıyla içiçe olan bir temadır. Bir başka deyişle, sevgi temasının sürekli yenilenecek ve gelişerek şiirin odak noktasında kalması onun kültürel bir girişim olmasından kaynaklanır. Çünkü sevgi şiirlerde inşa edilen bir gerçekliktir ve yansılarını yaşanan dünyadan seçer. Yaşanılan dünyanın değişimine katkıda bulunur ve hatta dünyamızı değiştirmeye yeltenir. İnsanın kendisiyle ve çevresiyle iletişimde, bilincinin sürekliliğini sağlayan ortak bir uygarlık dilidir. Tarihsel akış ve evrim içinde kendisinin yerini belirlemesine katkıda bulunan bir cömertlik simgesidir. Kısacası şiirlerde rastladığımız, okurken büyük bir içtenlikle zevk aldığımız, ve kendimize mal ettiğimiz bu tema, özünde dünyaya ait olma ve angaje olmanın somut bir anlatımıdır. Çünkü tüm dünya şiirinde bizi en çok büyüleyen olay, insanın insanla iletişimini tensel ve ruhsal olarak sanki bir diyalog kurarcasına gerçekleştiren sevgi ve aşk temalarının varlığıdır. Temizlik ve içtenliğin yegane ölçütü her zaman sevgi olmuştur şiirin ekseninde. Ruh derinliğinin, erdem ölçütü de aşk ve sevgidir. Tüm dünya halk destanlarından başlayarak günümüz şiirine ge-

(*) Eğitim Fak. Öğretim Üyesi

linceye dek yazınsal yapıtların belleklerini soruşturduğumuzda, umulmazcasına sık sık raslanan, bireyin varlık nedenini kanıtlayan, onu yaşadığı çevreye ve tarihine bağlayan yegane temanın aşk ve sevgi teması olduğunu görürüz. Onca yapıt sevgi teması olmadığında konusunu yitirmiş gibi görünür. Çünkü sevgi teması, yapıtları, yazarları gerçek dünyaya bağlayan insan bilincinin en önemli etkinliğidir.

İşte, böylesi zengin ve etkili bir işleve sahip sevgi ve aşk temasının iki farklı kültüre sahip Türk ve Fransız şiirinde dile getirilişini örneklerle temel anlatıları çerçevesinde incelemeye çalışacağız Belki de çok şaşırtıcı bir biçimde kesişme noktalarını keşfederek söz konusu temaların ne denli evrensel olduğunun daha iyice bilincine varacağız. Genel bir deyişle söylenen doğu ve batı şiirinde logos ve pathos (akıl ve duygu) farklılığının kökenlerini soruşturacağız.

İlk Kesişme Noktası : İçtenlik

Sanıyoruz **içtenlik** sözcüğünü belirleyen en önemli unsurlardan biri **bütünleşme** olgusu. Bütünleşme ise karşılık beklenmeksizin süreklilik içinde bir kesin görüşlülükle olasıdır. Bu da her türlü bireysel kaygıdan arınıp tutarlı ve duyarlı olmayı gerektirir. Belki herşeyin ötesinde insanın kendisiyle uyumlu olmasını, sadakati ve doğruluğu gerektirir. Çünkü insan gelip geçici ve yalnızca kendisi için var olan bir yaratık değildir. O sürekli kendisini yeniler, sürekli öğrenir ve tüm bunları yaparken de yaşadığı zamana ve geleceğine bağlanır. Ancak yaşadığı zaman hem insanlığın yaşayacağı zamandır, hem de yaşayacağı tarihtir.

İşte yukarıda ana çizgileriyle tanımlamaya çalıştığımız içtenlik olgusu hem Fransız hem Türk ozanlarında bir kesişme noktasını andırıcasına ortaya çıkar. Şimdi bu olguyu sevgi ve aşk teması çerçevesinde örneklendirmeye çalışalım.

Ünlü Fransız ozan ve romancı Louis ARAGON hemen hemen tüm şiirlerini eşi Elsa'ya adamıştır. Genelde epik bir anlatım kullanan bu ozanın Elsa'ya olan sevgisinde, bireysel bir sevginin ötesinde etik ve düşünsel değerlerin daha etkin olduğunu görürüz. Biçem ve anlatımı ne denli öznel gibi görünse de şiirinin derin yapısında dile getirilen düşünce, sevmek ve sevmeyi öğrenmek düşüncesidir. Bu düşünce geleceğe yöneliktir ve bütünleşmeyi hedef almaktadır. Nitekim Aragon'un Elsa'nın kişiliğinde dile getirdiği sevgisi, ikinci

Dünya Savaşı Yıllarında Vatan ve Yurt sevgisiyle bütünleşmektedir. Örneğin Elsa'yı yitirmek yurdunu yitirmekle özdeşleşir. Bir başka deyişle sevgi ve aşkı insanın adalet ve özgürlük uğruna yüklenmesi gerektiği görevle bütünleşir. Savaş sonrasında yazdığı Elsa şiirleri ise 20. yüzyıl toplumunun değişmesinde artık önemli bir işlevi olması gerekecek kadının toplumsal konumuyla ilgilidir. Aragon bu dönem şiirlerinde platonik sevgi temasından vazgeçmemiş, ancak böylesi bir anlatım yöntemini kadın sevgisi temasını somutlaştırmak için kullanmıştır. Ona göre sorun çoğu kez yapıldığı gibi kadına karşı duyulan sevgiyi idealize etmek değil, somutlaştırarak güncellik kazandırmaktır. Çağımız kadını artık ne bir erişilmez güzellik simgesidir ne de ikincil bir cinsiyettir. Kendi deyimiyile «Kadın erkeğin geleceğidir». Bu sözlerde insanlığın artık aşması gereken cinsel ayırım ve cinsel sömürü sorununun yalnızca toplumsal ve kültürel sorun değil, aynı zamanda duygusal ve dokunaklılık sorunu olduğunu görmek olasıdır. Çünkü İkinci Dünya Savaşı sonrasında tüm toplumlar da başlayan en önemli savaşımardan biri, kadınların bizzat başlattıkları eşitlik savaşımıdır. İşte bu savaşımın gerekliliği engin bir içtenlikle Aragon'un şiirinde tarih-toplum-insan üçgeninde bütünselliğin açık bir anlatımı olarak şiirsellikte derin anlamını bulur. Kaldı ki Aragon yazdığı roman ve denemelerde de bu bakış açısını bilimsel bir çerçevede açıklamıştır da.

Türk şiirinde de benzer içtenliği ve bütünleşmeyi hedefleyen onca ozan vardır. «Saçları Saman Sarısı» şiirinin ozanı, şiirin tüm estetik değerlerini büyük bir ustalıkla kullanarak sevgiyi evrensel bir bakış açısı içinde gerçekçi ve dokunaklı bir dille anlatır. Bu şiir uygulamaya konulacak bir doktrinin değil, insanın iç ve dış gerçekliğinin şiirsel bir inşasıdır. Orhan Veli'nin içtenliği ise tüm yalınlığı içinde güncel yaşamın zorunluluklarına eğilir. Onda sevgi teması entellektüel anlatımla değil, tüm doğallığıyla dile gelir. Anlarız ki sevgi denilen engin ve yüce olguyu insana maletmek, onu üretken ve pragmatik kılmak insanın elindedir. Orhan Veli'nin sevgi insanları, insanlara yabancı değil, aksine onlardan birileridir. Onlardır, yan yanadırlar. Belki burada şunu hemen saptamakta yarar var: batı şiirinde sık sık rasladığımız imgelerle dile getirme, imgeler üretme uğraşısı, Orhan Veli şiirinde yerini düz ve dolaysız bir anlatıma bırakır. Ancak böylesi bir yazma etkinliği, onun şiirinin köklerini besleyen doğrudan ve dolaysız şiirsel anlatımın dinamizminden bir şey yitirtmez.

İçtenlik ve bütünleşme çerçevesinde verdiğimiz örneklerden belki de bu aşamada şöyle bir gelen sonuca ulaşabiliriz. Sevgi herşeyden önce çok boyutlu bir olaydır, yaşamın yeni bir boyutunu keşfetmede önemli bir işlevi olan olgudur. Yalnızca insanın kendisinin varoluşunun bilincine değil, aynı zamanda toplumunun, tüm insanların varoluşunun bilincine erdiren güçlü bir insani yetidir. Sevgi yalnızca yaşanılan zamanın önemini ve ağırlığını değil, aynı zamanda gelecek zamanların da anlamını keşfettirir insana. İnsancıl ufukları fethetmeye götürecek yegane bir olgudur, bir güçtür, Çünkü o, ilişki biçimlerini yönlendirir, onlara sürekli yeni bir canlılık kazandırır. Bu bağlamda Aragon'un şu sözleri çok anlamlıdır: «Hayatımda yalnızca tek bir şey öğrendim. Sevmeyi öğrendim; ve size dileyeceğim tek şey var : sevmeyi bilmek».

İkinci Kesişme Noktası : Öznel Ama Evrensel Bir Anlatım

Şiirlerde dile getirilen sevgi ve aşk temasının genelde öznel bir anlatıma dayandığını hepimiz biliyoruz. Çoğu kez, şiirlerde kullanılan «Ben» ve «Sen» adlarının, ozanların bireysel dünyalarına dönük olduğunu ve yalnızca onların iç dünyalarını anlattıklarını düşünürüz. Oysa böyle bir düşünce çoğu ozan için yanlıştır. Çünkü temelde sevgi ve aşkın doğum yeri insan ruhudur. Şiirsel anlatımda da şiirsel dilin doğum yeri ozanın yüreği, ruhu olarak betimlenebilir. Orası dış dünyaya açılan bir penceredir. Ozanlar böylesi içsel ve içe dönük bir anlatımla dış dünyanın gerçekliğine ulaşmaya çalışırlar. Yüreğinin atış ritimleri aşkın bir biçimde evrensel bir ritim özelliği kazanır. Bir başka deyişle somut bir içeriğe bürünür. Uzam içinde yaratıcı olma ve duyguları en derin boyutuyla dile getirme düşüncesi ve dopdolu esinlenme duygusu kendi gerçekliğimizi yakalama uğraşısına dönüşür. Ayrıca hemen belirtelim ki bu gerçeklik, insanlığın güncel ve evrensel sevinçleri, mutlulukları olduğu denli acıları ve hüznleridir de. İşte ozanların öznel anlatımları böylesi bir gerçekliği tüm boyutlarıyla algılamalarından kaynaklanmaktadır. Birşeylerin sorunların aşılmasında önemli bir payı olacaktır. Bu da ozanın kendi «ego»su değil, dünyayı ikili ilişkiler çerçevesinde kucaklamaya çalışan özbilincidir. İkili ilişki kendisi ile insanlardır. Kendisi ve dünyadır. Bu bir bakıma yanyana yaşama arzusudur. Yanyana olma arzusudur. Hem de sözcük ve imgelemlerin sürüklediği bir yazınsal iletişim çerçevesinde. Böylesi bir yazınsal üretkenlik sevginin ve aşkın bir bakıma eyleme geçmesidir. Şiirsel ve dilsel üretimle eyleme geçmesidir. Yeni yeni gerçekler yaratmaya muk-

tedir, gerçekleri değiştirmeye muktedir bir dilsel üretimin harekete geçmesidir.

Bu bağlamda ele aldığımızda şiirlerde dile getirilen sevgi ve aşk temalarının insanlığın ölümsüz değerleri olduğunu görürüz. Gerçekten de çoğu kuramsal yapıtlarda bazan militanca savunulan onca izm ve kuram bugün köhnemiş durumda mezarlıklara kaldırılmıştır. Oysa şiirlerin dili insanlığın temel değerleri olarak güncelliğini halen korumaktadır. Ünlü Fransız ozanı Paul ELUARD'a göre sevgi, insan bilinçlerinin iletişimidir. Bu ozan ne denli öznel bir biçem kullanıyor gibi görünse de, özünde ikili sevginin evrenselliğini işler sürekli. Sürekli «ben» adını kullanmasına karşın yine sürekli dünyayı kucaklamaya çalışmaktadır. Genelde sevgilisi için kullandığı «sen» adılı ise çoğu kez kollektif bir anlama bürünmektedir. Tensel sevgiyi dile getirirken de şiirinin bu derin anlamı değişmez. Erotizmle dolu şiirlerinde bile gene aynı felsefe egemendir, çünkü erotik sevgi de gerçek sevgiden ve bilinçlerin karşılıklı iletişiminden farklı birşey değildir. Sevgilinin dudaklarını, göğüslerini ve nice güzelliklerini betimlerken de değişen birşey yoktur. Onda sevgi ve arzu temalarını tüm yalınlığı ve içtenliği içinde yakalarız. Çünkü şiirinin dile getirdiğı sevgi ve aşk bizi de ilgilendirmektedir. Bizim de yaşamımızda yeri olan, özlem duyduğumuz ya da yaşadığımız ama belki anlatamadığımız bir sevgidir bu. Kısacası onda sevgi, gizil kalan, açığa vurulamayan bir olgu değildir. Zaman zaman düşsel bir içeriğe bürünse bile, zaman zaman tümüyle öznel bir nitelik kazanmış gibi görünse bile, eninde sonunda insan iletişimine açık bir sevgidir bu. Denilebilir ki ozan, tüm sözünü ettiğimiz sevgi ve aşk figürlerinin sözcüsü olmuştur. Ahlaksal değerler kisvesi altında saklı ve örtülü kalan duyguları, yalınlığı ve içtenliğiyle dile getirir ELUARD.

Şiirde Sevgi Özgür Söz İstemidir

Bunun yanında şiirde öznel anlatım söz konusu olduğunda A. Breton, R. Desnos, J. Gracq, vb. gerçeküstücü ozanlarda bir imge yığınının dönüşen sevgi ve aşk temasından da söz etmek yerinde olur. Sevgiyi yeniden tanımlamak gibi zor bir etkinliği seçerek bilinçdışı yazı uğraşısına kendini veren bu ozanların günümüz dünya şiiri üzerinde önemli bir etkisi olduğunu yadsınamak gerekir. Çünkü giriştikleri bu uğraşıda temel aldıkları şey, sevginin belki de tümüyle keşfedilemeyen, ya da fethedilemeyen gücü ve iktidarındır. Fizikötesi bir anlatımı seçerek sevginin gücünün uç boyutunu ortaya

dökmüşlerdir bu ozanlar. O da sevgi söz konusu olduğunda özgürlük dediğimiz olayın apaçık uygulanıma konulmasıdır. Anlatımda sınır ve yasak tanımayan bu ozanlar sevginin, aşkın, erotizmin tüm maskelerini açıkca gözler önüne sermişlerdir. Anlatıma kapalı bir sevgiyi, aşkı geçersiz kılmışlardır. Hatta zaman zaman ironik bir dille gülünçleştirmişlerdir. Sevginin, belirlenen ahlaksal değerlerin dışında da var olduğu savını şiirle kanıtlamışlardır. Sevgide yasakçı düşüncüyü ve zihniyeti tümüyle dışlayarak özgür bir aşkı tüm figürleriyle şiirlerinde anlatmışlar ve dolayısıyla çağımıza yön vermişlerdir. Nitekim yalnızca şiirde değil, görsel sanatlarda da bu anlayış egemen olmuştur.

Çağımız Türk şiirinde de sevgi ve aşkı özgürce dile getirme istemi vardır. Oktay Rifat'tan M. Mungan'a, A.M. Dranas'dan E. Batur'a şiirsel dille sevgi ve aşkı özgürleştirme eğilimi tümüyle kendini göstermektedir. Dranas'da belirli gelenekçi yapılar içinde aşkı işleyen şiirler, E. Batur'la ve elbette birçok çağdaş genç ozanımızla modern yapısıyla daha özgür bir anlatım örnekleri verir. İkinci Yeni döneminde doğallığı ve kendilendiliği hedefleyen öznel anlatım, İkinci Yeni ve sonrası ozanlarımızla sevgi ve aşkı çoğulluğu içinde yansıtan bir anlatıma dönüşür. Belki içedönük izlenimi veren 40 kuşağı, 90'lı yıllarda çok değişik bir mozayik sergilemektedir. Çoğu ozanlarımızca kullanılan «ben», «sen» adıları bir kimlik sorununu yansıtmaktan çok, bir anlatım biçimi, daha doğrusu özgür ve yansız bir anlatım biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun en güzel örneğini verenler B. Necatigil ve C. Süreya'dır. Bu ozanlar politik söylemin dar sınırlarını aşarak, kendi öznel anlatımlarıyla sevginin nasıl anlatılması gerektiği sevginin ne olduğu ya da ne olmadığı üstüne özgürlükçü ve çok boyutlu bir şiirsel anlatı dersi vermişlerdir. Onların şiirinde de gizemlilik sevginin ya da aşkın ya da erotizmin kendi yapısında değildir. Hele hele benimsenmiş ortak ahlaksal yaptırımlar bu temaları asla tanımlayamazlar. Aslında sevgi ve aşkın örtülü anlamını deşeleyen birçok ozan vardır şiirimizde. Örneğin S. Birsel'in kendine özgü sözcük dağarcığı yıllardan beri ısrarla izlenen özgür şiirsel söz isteminin bir kanıtıdır. A. İlhan şiirde sevgi söz konusu olduğunda coşkuyu içe dönüklük olarak değil, özgür bir söz arayışı olarak yansıtan bir ozanımızdır. H. Yavuz ise kendi geleneğimizin birikimcisi bir ozan olup yenilikçi bir söz arayışı içindedir. C. Çapan coşumculuk ve gerçekçiliği tek bir kimliğe büründürmek çağımızın içtenlikli bir sesi olmuştur. Ve elbette onca diğer ozanımız.

Aslında tüm bu ozanlarımızda baskın gibi görünen öznel anlatım örtük anlamları deşerek bir sevgi ve aşk mozayığı sunmaktadır bizlere. Bir ozanımızın bir Prag ya da Paris'de yaşadığı aşk, bir Anadolu gencine çok şey anlatmaktadır. Böylesi bir paylaşımın olması aslında şiirsel dilin gücünden geldiği düşünülebilir. Ama sevgi teması söz konusu olduğunda asıl çaylaşılan şey ortak duygulardır. Yaşanmayan fakat paylaşılmak istenilen sevgilerdir. Böylesi bir özetlem de şiirin düşsel evreninde gezinmek olduğu denli, yaşanması ve tadılması da gereken bir doğal haktır. İşte şiirimizde öznel anlatımın evrenselliğe açık olması ve bunun da ötesinde evrenselleşmesi bu doğal hakkı tüm insanların şiir yoluyla duymalarından, sözcükler ucu sıra yaşamak istemelerindedir. Belki de sevgi ve aşktan söz edildiğinde şiirin işlevinin ne olduğunu kendi kendimize sorarsak, böylesi bir zenginliğin dizelerin ardında hazır durduğunu söyleyebiliriz. İşte şiirlerin bize düşleme olanağını tanımalarının nedeni budur. Sevgi ve aşka açık olan ruhumuzu bu şekilde beslemektedirler. Asıl çarpıcı olan dünya ozanlarının sevgi ve aşk teması yörüngesinde buluşmalarıdır. Belki insanlığı buluşturmak için seçilen tek yörünge sevgi ve aşk yörüngesi olsa gerek.

İnsan İletişimsizliğine Karşı Direnen Bir Güç: Sevgi

Tüm dünya şiirinde raslanılan temel ve vazgeçilmeyen bir tema var. O da tüm savaşlara, yıkıntılara, haksızlıklara rağmen direnen umut teması. Bu tema yalnızca tarihsel ve toplumsal yıkıntılar karşısında dile getirilmiyor. Aynı zamanda tüm bu yıkıntıları çaresiz bir birey gibi içine sindiren ve içinde bir yara olarak taşıyan insanın vazgeçemediği ve asla vazgeçmeyeceği bir özetlem olarak dile getiriliyor. İşte tarihin acımasızlığına karşı direnen umut temasının doğmasına, gelişmesine ve tüm bunların ötesinde gerçekleştirilebilme olasılığına bilinçli bir şekilde katkıda bulunan tema, sevgi teması oluyor. Öyle ki insanların yalnız kalma korkusunu aşamalarına katkıda bulunuyor. Düşünceyle yaşamı, duyguyla düşünceyi ateşleyen yegane bir motor gücü görüyor. Bu güç şiirlerde ne denli bir imgelem biçimi olarak dile getirilse de özünde gerçeklere ulaşmayı, gerçekleri değiştirmeyi hedef alıyor. Örneğin Aragon bir şiirinde «Herşey akıp gidiyor/ Ama sevmiş olmanın zamanı asla/ Hep sevmek, son soluğuna dek sevmek/ Yarın ve gelecekte sevmek/ Sevmek işte, öylesine yakın ve inanılmaz bir sözcük», diye yazar. Sevgiye ilişkin benzeri yoğun anlatımı J. PREVERT'de daha içten ve daha dokunaklı, üstelik son derece de gerçekçi bir biçimde raslarız. O ünlü şiiri

«Sevgi»'de avucumuzun içindeyken kaçırdığımız ve sonra da «dur gitme» diye arkasından yakardığımız hem güçlü hem de narin bir sevgiyi anlatır. Aslında tüm bu şiirlerin ardında yatan derin felsefe sevginin yalnızca imgelem ürünü bir şey olmadığıdır. Sevgiyi duymak, paylaşmak ve yaşamak onu süslü sözcüklerle dile getirmek değil, insana maletmektir.

Çağdaş şiirimizde de sevgi, tüm toplumsal dengesizliklere, yakın zamanda tanık olunan kargaşa, baskı ve savaş kaygılarına rağmen, imgelem gücünden bir şey yitirmemiş, içedönük kapalı bir anlatımdan çok dışa dönük dirik bir anlatımla hem toplumun, hem bireyin sesi olma özelliğini sürdürmüştür. Bu bağlamda diyebiliriz ki çağdaş türk şiiri genç ve dirik bir sestir. C. Çapan'ın deyişiyle «aydınlığa ve gökkuşağına tutkun» bir şiirdir bu. Görseiliği yerel sınırları aşan, dünyanın dört bir yanındaki köy, kasaba duruklarına ulaşan ve kendi coğrafi konumunu olabildiğince yaygınlaştıran bir şiirdir. C. Çapan «Doğal Tarih»de şöyle yazar: «... Verimli toprakları/sürükleyip götürse de azgın sellerle/deli rüzgarlar,/nice sözü edilmez gübrelerle/beslenip/bereketleniyor topraklar.» A. Arif, R. Durbaş, vb. ozanlar da insanın ve toplumun değişimine duyulan özlemi dile getirerek sevgi temasını toplumsallık bağlamında dile getirirler. Bu nedenle sevgi bu kesim ozanlarında eylemi besleyecek yegane bir güç olarak ortaya çıkar. Bunun yanında O. Rifat sevgiyi insanın iç dünyasını açması gereken bir motif olarak görür gibidir. Sevgi onda insanın imgelem gücünü sürükleyen özgür bir güçtür. Bilinmezlikleri, hiçlikleri aşabilecek bir güçtür aynı zamanda. Başka bir deyişle, onca soyut imajların altında örtülü anlam üretiyor izlenimi veren şiiri aslında derin anlamı yakalama çabasıdır. Derin anlamı yakaladığının göstergesidir. Bu anlam genelde çoğul bir anlamdır. Sessizlikler, suskunluklar şiirinde yoğun bir biçimde konuşur.

Sevgiye karşı böylesine etkili bir duyarlılık kuşkusuz çözümlemeye değer bir olgu. Sanıyoruz şiirsel anlatım insan iletişimsizliğine karşı etik bir işlev yükleniyor. O da, her an yıkıntılara, savaşlara, haksızlıklara maruz kalacak bir dünyada, sevginin insanın dünyasını tüm duygu ve düşünce birikimiyle harekete geçirecek bir güce sahip olması. İnsanın gerçek değeri de böyle ön plana çıkıyor zaten. Anlıyoruz ki insanı eyleme geçirecek en önemli güçlerden biri sevgi oluyor. Ayrıca sevgi, onca yıkımlar sonrasında canlı olarak kalabilen ve insanlığa ulaşabilecek etkin bir ileti olma özelliğini sürdürüyor. Sevginin böylesine umulmaz bir güç olarak şiirde belir-

mesi aslında rasyonel bir açıklamayı da zaman zaman sorunsal kılıyor. Sanıyoruz bunun nedeni sevgi mekanizmasının insanın iç dünyasını tüm açıklığıyla sergilemesinden olsa gerek. Sevginin temel etik bir deneyim olarak insanlık tarihindeki yerini korumasından olsa gerek.. Bu bağlamda sevginin insanı ve insan gerçekliğini tanımada çok önemli bir işlevi olduğunu yadsımak gereksiz olur. Gerek toplumsal, gerek politik düzeyde belirlenen yaptırımlar ve uluslararası konjonktür insan sevgisiyle yeni olumlu yönler kazanıyor. Şiirler işte bu aşkınlığı yakalayan bir iletişim biçimi.

Sevgisiz Bir Dünyaya Karşı Direniş

Tüm toplumların yazın tarihlerine baktığımızda özellikle sarsıntı dönemlerinde şiirin sesinin yükseldiğini görürüz. İnsan ve toplumdaki kopmayan, kendi öz dilini yitirmeyen yegane iletişim biçimidir şiir. Aristo'nun «Doğa boşluktan nefret eder» sözü şiirin felsefesine uygundur. Sevgi gibi kendi öz hazinesinden habersiz toplumlara, insanları duygusal yoğunluklarının bilincine vardırılmayı sağlar. Onların tinsel sıhhatlerinin önemini gündeme getirir. Bir uyarıcılık işlevi yüklenir.

Bunun yanısıra bireyin yalnızlığı, karamsarlığı gibi sorunlara içtenlikle eğilen iletişim biçimlerinden biri yine şiirdir. Bireyin heyecanlarını, özlemlerini kendi diliyle yine bireye aktarır. Bu anlamda şiirsel iletişim, sevginin yayılmasında ve yaygınlaşmasında önemli bir çağrı görevi görür: güzele, sonsuza, hoşgörüyü çağrıdır bu. Maddecî olmaya yüz tutmuş tüketim toplumlarında, ahlak değerleri bir deprem yaşayan toplumlarda, paranın ve ekonomik insanın egemen olduğu toplumlarda, kısacası enkaz haline dönüşmeye hazır toplumlarda, enkazların ortasında yeni bir dünya oluşturmaya çalışan şiirsel sevgidir. Yakın çağımızda bir ideolojinin kazandığı zaferi, bir başkasının yok ettiğini görmüşüzdür. Ama şiirsel sevginin iletisi tarihe malolmuştur. Yani sonsuzluğa malolmuştur.

Ancak, şiir düşsel bir kurguya dayandığı için ve ancak sözcüklerle bir iletişim görevi yüklendiği için sevgi adına ektiği tohumlar tümüyle ağaçlaşmamıştır. Ama tomurcuklar umut verici olmuştur hep, insanlık adına güven verici olmuştur. Dünyanın dört bir yanında ırkçılık, hoşgörüsüzlük, diktatoryalar kök salarken, neredeyse tüm dünya aydınları kominizm ve kapitalizm gibi iki zıt kutupta kendilerine bir yer edinmeye çalışırken, şiirsel sevgi, gerçek sevginin yeni-

den kurulmasında ve yaygınlaştırılmasında belki düşsel ama hiç de gerçeklerden uzak olmayan insaniyetçi bir sevgi olma özelliğini inatla sürdürmüştür. Bu bağlamda sevgisizliğe karşı direnen sürekli bir güç olmuştur. Sanıyoruz «Yunus Emre Sevgi Yılı»nın» derin anlamını bu çerçevede görmek ve yorumlamak gerek.